

1. Створення на державному рівні інформаційної бази щодо іноземних роботодавців, повідомляючи про це населення, та поглиблення міжнародних зв'язків із питань зайнятості населення.
2. Розробка державної програми залучення інвестицій трудових мігрантів в українську економіку.
3. Запровадження обов'язкового страхування життя і здоров'я громадян України перед їхнім виїздом за кордон з метою працевлаштування із солідарним державним фінансуванням.
4. Зниження вартості та спрощення механізмів грошових переказів від трудових мігрантів в Україну.
5. Розробка програми щодо залучення трудових мігрантів в українську економіку.

Список використаних джерел

1. Міграція як чинник розвитку в Україні. – К.:МОН, 2016. http://www.iom.org.ua/sites/default/files/mom_migraciya_uk_chynnyk_rozvytku_v_ukrayini.pdf
2. Левцун О. Зовнішня трудова міграція в Україні як демографічна проблема. – Режим доступу: http://dialogs.org.ua/print.php?part=project_ua&m_id=4040
3. http://www.ukrainianworldcongress.net/home/index_ua.html
4. Офіційний веб-сайт Державної служби статистики України // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>

Кузьміна К.В., студентка гр. ФК-171

Пономарьова Д.О., студентка гр. ФК-171

Науковий керівник – Полковниченко С.О., к.е.н., доцент

Чернігівський національний технологічний університет (м. Чернігів, Україна)

ЕКСПОРТНА ДІЯЛЬНІСТЬ УКРАЇНСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ НА РИНКУ ЗЕРНОВИХ КУЛЬТУР

У сучасних умовах Україна є активним експортером сільськогосподарської продукції, серед якої важливе місце належить зерновим культурам. Маючи родючі землі та сприятливі природно-кліматичні умови для вирощування зернових культур, наша держава поступово розширює свою присутність на світовому зерновому ринку.

За даними митної статистики, у 2017 р. Україна поставила на зовнішні ринки 41,827 млн т зернових культур (на 3,9% більше порівняно з 2016 р.) на суму 6,5 млрд дол., що на 7% більше ніж у 2016 р., але на 0,9% менше ніж у 2014 р. Питома вага зернових культур в українському експорті у 2017 р. становить 15,03% (табл. 1).

Ядром аграрного експорту є такі зернові культури як пшениця, кукурудза і ячмінь, на частку яких у 2017 році припало 99,3% усіх валютних надходжень від експорту продукції зернової галузі країни. За останні роки Україна значно наростила експорт пшениці як у кількісних, так і у вартісних показниках. Зокрема, порівняно з 2013 р. у 2017 р. експорт пшениці за обсягом, вираженим у тоннах, зріс у 2,2 рази, а вираженим у дол. США, – на 45,9%. Подібна тенденція характерна і для експорту ячменю, який зріс відповідно у 2,08 рази і на 23,4%. Щодо кукурудзи, обсяги її експорту, виражені у тоннах, зросли за досліджуваній період на 15,9%, але за вартістю – зменшились на 22%.

Таблиця 1

Український експорт основних зернових культур у 2013-2017 рр.

	2013	2014	2015	2016	2017
Зернові культури					
вартість, тисяч доларів США	6371326	6558156	6064046	6073909	6501029
питома вага, %	10,07	12,13	15,89	16,70	15,03
Пшениця					
вартість, тисяч доларів США	1891519	2292735	2238640	2717475	2759123
питома вага, %	2,99	4,24	5,86	7,47	6,38
вага нетто, т	7762278	10544792	13451830	17920945	17312746
Ячмінь					
вартість, тисяч доларів США	575715	845038	768768	665941	710621
питома вага, %	0,91	1,56	2,01	1,83	1,64
вага нетто, т	2339530	4169357	4629500	4801692	4855927
Кукурудза					
вартість, тисяч доларів США	3833292	3356315	3008265	2653196	2988854
питома вага, %	6,06	6,21	7,88	7,30	6,91
вага нетто, т	16729467	17557961	19048697	17275405	19393848

Джерело: складено за [1].

За даними Мінагропроду, Україна посідає четверте місце в світі за обсягами експорту кукурудзи, третє – за експортом ячменю, шосте – за експортом пшениці [2].

Головними напрямками експортних поставок зернових культур сьогодні є країни Азії, Близького Сходу і Північної Африки, в той час, коли країни ЄС зменшують імпорт зернових з України. Зокрема, Комітет Європейського парламенту з міжнародної торгівлі схвалив компромісний варіант додаткових торгових преференцій для України, що передбачає скорочення річних квот на пшеницю, кукурудзу і ячмінь у таких розмірах: пшениця – 65 тис. т (початкова пропозиція – 100 тис. т), кукурудза – 625 тис. т (650 тис. т), ячмінь – 325 тис. т (350 тис. т) [3].

За імпортом пшениці з України протягом 2013-2017 рр. лідирує Єгипет. У 2017 р. його частка становила 15,88%. До головних країн-імпортерів української пшениці належать також Індонезія (11,88%), Бангладеш (11,19%) тощо. Лідером імпорту ячменю за досліджуваний період є Саудівська Аравія (41,54% у 2017 р.). Крім того, український ячмінь користується попитом у Китаї (17,43%), Лівії (8,22%) та ін. країнах. За імпортом кукурудзи лідери змінювались, у 2017 р. перше місце зайняли Нідерланди (14,57%), на другому – Єгипет (13,2%), на третьому – Іспанія (11,26%). У 2015 р. і у 2016 р. трійку лідерів очолював Китай (18,07% і 15,93% відповідно) [1].

Ключову роль у завоюванні зовнішнього ринку зернових культур відіграли вітчизняні агрохолдинги, які вклали значні капітали в сільськогосподарську галузь. Завдяки ефекту від масштабу, агрохолдинги мають можливість акумулювати значні обсяги ресурсів (земельні, технічні, фінансові, кадрові) та більш ефективно їх використовувати. Наразі агрохолдинги мають більш розвинену інфраструктуру для зберігання та транспортування зерна, більш високопродуктивну техніку та сучасні технології (врожайність зернових культур у великих підприємствах традиційно на 25-30% вище середнього показника) та капітал, який дозволяє сформувати економічно безпечну позицію при виході на світовий ринок зерна [4].

Основними компаніями-експортерами зернових культур є: «Нібулон», «Кернел», ДПЗКУ, ADM, «Каргілл», на частку яких припадає більше 25% експорту основних зернових. У 2016/17 маркетингову році найбільшими експортерами пшениці були «Нібулон», «Кернел», «Каргілл», ДПЗКУ, «Луї Дрейфус Україна ЛТД». На ринку кукурудзи лідерство належало «Кернел», «Нібулон», ADM, ДПЗКУ, UKRLANDFARMING PLC, а на ринку ячменю – «Гранум Інвест», «Нібулон», ДПЗКУ, «Кернел», ADM (табл.2).

Таблиця 2

Найбільші компанії-експортери основних зернових культур у 2016/17 маркетингову році					
Пшениця		Ячмінь		Кукурудза	
Компанія	%	Компанія	%	Компанія	%
«Нібулон»	8,4	«Гранум Інвест»	12,0	«Кернел»	7,9
«Кернел»	7,2	«Нібулон»	10,6	«Нібулон»	7,8
«Каргілл»	5,6	ДПЗКУ	7,6	ADM	4,7
ДПЗКУ	4,8	«Кернел»	6,5	ДПЗКУ	4,2
«Луї Дрейфус Україна ЛТД»	3,6	ADM	5,7	UKRLANDFARMING PLC	4,2
«Бунге Україна»	3,1	«Бунге Україна»	2,4	«Нобл Ресорсиз Україна»	3,5
ADM	2,9	«Нобл Ресорсиз Україна»	2,0	«Каргілл»	2,3
«Агропрсперіс»	1,7	ППК «Агроресурс»	1,9	«Гленкор Інтернешнл»	1,8
«Гленкор Інтернешнл»	1,4	«Луї Дрейфус Україна ЛТД»	1,8	«Луї Дрейфус Україна ЛТД»	1,7
«Амбар Експорт»	1,3	«БТГ Пактуал Комодітіс» (Україна)	1,8	«Бунге Україна»	1,6
Інші	60,1	Інші	47,7	Інші	60,2

Джерело: [3].

Варто зазначити, що в сучасних умовах зерновий потенціал України використовується лише на третину. Незважаючи на проголошені пріоритети нарощування потенціалу України щодо експорту зерна, сьогодні на державному рівні відсутні стратегія і тактика їх здійснення. Не обґрунтовано механізм реалізації зазначених пріоритетів щодо освоєння ринків збуту зерна як на рівні підприємств, так і на рівні державних структур, як це здійснюється у розвинених країнах світу [5].

У зв'язку з цим важливо: забезпечити конкурентоспроможність зернових продуктів України (в тому числі за рахунок оптимізації кількісних, якісних та комерційних втрат у зерновому секторі); поглибити диверсифікацію ринків збуту зернових культур; посилити державну підтримку нових концепцій виходу на перспективні локальні світові ринки [6]; збільшити виробництво нішевих культур, які користуються

попитом на світовому ринку; вдосконалити логістичну інфраструктуру, збільшити виробництво зернових високої якості; надавати державну підтримку агровиробникам; проводити ефективну грошово-кредитну політику; покращити умови кредитування аграрного бізнесу; забезпечити сприятливе податкове та митне регулювання.

Список використаних джерел

1. Митна статистика. Державна фіскальна служба України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://sfs.gov.ua/ms/f3>
2. Офіційний сайт міністерства аграрної політики та продовольства України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://minagro.gov.ua/>
3. Рейтинг українських компаній-експортерів зернових у 2016/17 МР [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://propozitsiya.com/ua/rejting-ukrayinskyh-kompaniy-eksporteriv-zernovyh-u-201617-mr>
4. Чорний В.М. Торговельна позиція українських підприємств на світовому ринку зерна [Електронний ресурс] / В.М. Чорний // Ефективна економіка. – 2017. – № 2. – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5450>.
5. Гусак В. Україна на світовому ринку зерна: стан та перспективи / В.Гусак // Напрями стійкого зростання у світовій економіці: зб. тез доп. Міжнар. наук.-практ. Інтернет-конф. студ. та молодих вчених [м. Тернопіль, 20-21 квіт. 2017 р.] / редкол.: С.В.Гродський, І.Я.Зварич, О.С.Карась [та ін.]; відп. за вип. В.Є.Куриляк. – Тернопіль: ТНЕУ, 2017. – С. 144-146.
6. Голота А.С. Проблеми та перспективи розвитку національного ринку зерна / А.С.Голота // Інноваційна економіка. – 2013. – № 3. – С. 232-235.

Левківський В.В., аспірант

Науковий керівник – Кирилюк Ю.В., к.е.н., доцент

Чернігівський національний технологічний університет (м. Чернігів, Україна)

ЗОНА ВІЛЬНОЇ ТОРГІВЛІ МІЖ УКРАЇНОЮ І КИТАЄМ: МОЖЛИВОСТІ ТА НАСЛІДКИ

Однією з найбільш значимих тенденцій розвитку міжнародних економічних відносин протягом двох останніх десятиліть є зростання кількості регіональних угод про створення зон вільної торгівлі (ЗВТ). Проблема регіональної інтеграції актуальна і для України. Втративши ринки збуту в Російській Федерації та стикаючись з обмеженнями щодо просування українських товарів на європейські ринки, наразі стає вкрай важливим розвиток торговельних відносин з іншими торговельними партнерами. Так, останнім часом Україна уклала угоди про ЗВТ з Канадою та Ізраїлем, а також ведуться переговори з Туреччиною.

У 2016 році посол КНР в Україні висловив пропозицію щодо створення ЗВТ між Україною і Китаєм. Сьогодні Китай є лідером в проведенні активної політики економічної інтеграції не лише в Азіатсько-Тихоокеанському регіоні, а й в інших регіонах світу. Тому ініціатива КНР зі створення українсько-китайської зони вільної торгівлі є складовою в політиці просування китайських товарів на зовнішні ринки, посилення економічного співробітництва з іншими країнами. Україна в цьому контексті розглядається як частина загальноєвропейського ринку, особливо маючи угоду про асоціацію з Європейським Союзом. Для Китаю ЗВТ з Україною є гарним майданчиком для просування китайської продукції на європейський ринок.

Китай є достатньо перспективним партнером України для створення ЗВТ. КНР має значний потенціал зростання внутрішнього ринку, порівняно високі темпи економічного розвитку впродовж останніх років. Частка Китаю на світовому ринку становить 10,4% [1, с.140]. Це країна з великим товарним експортом та імпортом. Тому пропозиція щодо створення українсько-китайської ЗВТ вітається українською стороною. Україна розглядає ЗВТ з Китаєм як механізм із розширення ринку, активізації експорту, стабілізації платіжного балансу. Теоретично зона вільної торгівлі передбачає скасування мит і кількісних обмежень на всі товари у взаємній торгівлі, а також інші преференції. Прийняття цих внутрішньорегіональних правил сприятиме підвищенню ефективності національних економік двох країн.

Даючи оцінку торговельно-економічному співробітництву двох країн, варто зазначити, що наразі Китай входить у десятку країн – найбільших торговельних партнерів України. Частка Китаю у загальному обсязі експорту та імпорту протягом останніх років має тенденцію до зростання. Якщо у 2002 році його частка становила 3% у загальному обсязі експорту і 6% у загальному обсязі імпорту, то у 2017 р. ці показники збільшились до 4,7% і 11,4% відповідно [2]. Причому імпорт товарів із Китаю в Україну випереджає експорт українських товарів до Китаю. Наразі існує глибокий дисбаланс у торговельних відносинах між двома країнами. Так, за результатами 2017 р. Україна експортувала до Китаю товарів на суму 2,04 млрд дол США, в той час як імпорт склав 5,65 млрд дол США [2]. Тобто вже зараз торговельний дефіцит між Україною та Китаєм сягає 3,61 млрд дол США. Структура експорту-імпорту також не на користь України. Український експорт характеризується переважно сільськогосподарською продукцією та мінеральними продуктами. Частка Китаю в експорті цих продуктів з України досягла в 2017 р. 5,7% та 18,6% відповідно. Разом з тим, зменшується в експорті частка продукції машинобудування, яка у 2017 р. становила 4,1% [2]. Варто зазначити, що саме сировинний характер експорту обумовлює привабливість України для Китаю.